

Groth viekoon!

"Maailman voi peittää sanomalehdellä."

Puolalainen Stanislaw Jerzy Lec on tiiviissä aforismissaan sanonut kaiken olennaisen objektiivisesta joukkotiedotuksesta. Loppu on pelkkää teoretisointia.

Stanislaw Jerzy Lecin mietelmä oli mielessäni, kun samana päivänä tutkin kahta pöydälleni yhtä aikaa tullutta kirjaa, joita tosiaankaan ei yhdistä mikään muu kuin saman-aikaisuus.

Toinen niistä, Tarmo Malmbergin kirjoittama **Journalismikritiikki** lienee uutterissa tutkijapiireissä jo luettu koiran korville mikäli näin epätieteellinen ilmaisu tässä yhteydessä sallitaan.

Toinen kirja on nimeltään **Past Present Future**. Sen on julkaissut englantilainen **The Times**, tiedättehän. **Past Present Future** on **The Timesin** 200-vuotisjuhla-kirja. Koska se tiedotusoppineiden keskuudessa lienee jonkin verran vähemmän tunnettu kuin ystäväni Tarmo Malmbergin teos, niin aloitan tämän englantilaisen, hyvin toimitetun, värikkään ja eloisan kirjan esittelemisestä.

Jo 200 vuoden ajan on **The Times** peittänyt maailmaa kunnianhimoisesti, ammattitaitoisesti ja - tarvittaessa - myös objektiivisuuteen pyrkien, mahdollisimman

tosia ja tarkistettuja uutisia kertoen. Englannin historian värikäinä aikoina on **The Times** tosin osannut myös valita puolensa, ja joskus se on tehnyt sen hyvin kiivaasti kuten esim. II maailmansodan aikana.

Kun **The Times** on puolustanut englantilaista olemassaoloa ja identiteettiä se on hyvin joustavasti tulkinnut tuttua amerikkalaisperäistä lehtimiesohjetta **never get involved**. Se on sekaantunut tapahtumiin lehtenä ja institutiona, mutta se ei ole edellyttänyt, että **The Timesin** toimittajat sekaantuisivat mihinkään muuhun kuin sanomalehden toimittamiseen, journalismiin.

Meillä Suomessa on vallalla toisenlainen sitoutuminen. Lehtiemme päätoimittajat sekaantuvat pankkien hallintoelimiin, hyväntekeväisyysjärjestöjen ja aikuisten päiväkerhojen toimintaan ja näin sisäistävät arvoja, jotka ovat journalismille vieraita. Kuinka sääliä on katsella esim. lehtien päätoimittajia erilaisten kissanristiäisten juhlapuhujina. Tällaiseen ei esimerkiksi **The Timesin** taannoinen päätoimittajan Harold Evansin tarvinnut milloinkaan alistua; hänen toimittajantiensä oli kivikkoinen aivan toisella tavalla.

Past Present Future siis herätti

minussa monia ajatuksia. Luin kirjaa monen tunnin ajan, enkä tuntenut tulleei edes huijatuksi kaupallisen lehdistön tempuilla, vaikka juhla-kirjassa oli korkeatasoisen tekstin lisäksi myös Harrodsin, Finn-papin ja muiden kapitalistifirmojen mainoksia.

Tämän jälkeen tartuin ahnaasti Tarmo Malmbergin kirjaan.

Ensin hieman arkista taustaa: luin **Journalismikritiikin** raskaan työvuoron jälkeen, takanani noin kahdeksan työtuntia painetun viestinnän parissa. Enimmäkseen rutiinia niin kuin meikäläisen työ yleensä: juttujen tilaamista ja korjailua, puhelimeen vastaamista, puffien puhtaaksikirjoittamista, lippujen ja lappujen täyttämistä, vedonlyöntien ratkomista ja siinä sivussa vielä latojan työn opiskelua. Kirjoittamiseen jää nykyisin yhä vähemmän aikaa, sitä enemmän kuluu erilaisten koneiden parissa: tekstinsiirtoa, näyttöpäätettä, hakulaitteen hysteeristä piipitystä.

Saadakseni edes nostalgisen tuulahduksen vanhan ajan journalismista luin ensin **The Timesin** juhla-kirjan ja vasta sitten Tarmo Malmbergin teoksen, josta jo ennalta arvasin, että se ei päästä minua vähällä.

Niin kuin ei päästänytkään. Jo pelkkä luetun ymmärtäminen otti tiukoille. Tarmo Malmberg ei ota lukijaansa hellästi käsipuolesta ja ohjaa tätä varovasti askeltaen teorioidensa viidakkoon. Sitä on mentävä heti sekaan vaikka kuinka jalkapohjissa pistelisi.

Huomasin kuinka pahasti olin laiminlyönyt journalistisen kunto-urheilun. En ole aamuisin harrastanut viestinnällistä kyykkyhyppyä, en ole viikonvaihteissa osallistunut journalistisiin trampoliinikursseihin

enkä työstä palattuani käynyt ainoallakaan tiedotusmeren rannikkolaivurikurssilla.

Nyt kaikki tämä kostautui selvinä luki-häiriöinä, teoria-vammaisuutena ja journalistisena dementiana. Voi minua!

Vähitellen kuitenkin sain jonkinlaisen kolmannen asteen yhteyden Tarmo Malmbergin ajatuksiin. Ryhdyin oivaltamaan, että journalismi on "tekstiviestintää, jonka tekstit ovat syklisesti ilmestyviä, ajankohtaisia ja julkisia. Tämä mahdollistaa journalismikritiikin ensimmäisen kehän tekstikritiikinä."

Jatkoin uutta harrastustani. Tein juuri Tarmo Malmbergin ohjeen mukaan: "Journalistiset tekstit edellyttävät lukemista joka on kohteen ymmärtämistä". Aloin ymmärtää journalismikritiikin syvimmän olemuksen.

Kun olin aikani uutta pahettani harrastanut, niin suoranaista hepoa oli esimerkiksi seuraava toteamus: "Se että sanomalehtitiede tieteenfilosofisesti on idealistista on tavallaan triviaalia, koska se monissa tapauksissa (kuten Groth) on vankasti kiinni hengentieteen perinteessä."

Groth viekään! Hengentieteen perinteessä on meikäläinenkin luullut roikkuvansa, mutta vasta nyt siitä tuli lopullinen tieteenfilosofinen päivänselvyys.

Luettuani Tarmo Malmbergin kirjan ryhdyin ajattelemaan syvällisesti. Aloin tuntea itseni vähintään Eero Silvastin reinkarnaatioksi. Myös henkinen välimatkani Martti Lindqvistiin ja Tamara Maunoseen lyheni olennaisesti.

Entäpä jos muille ammattikuntani jäsenille käy samoin!

Mitä siitä tulisi, jos me kaikki ryhtyisimme puhumaan enkelten kieltä ja alkaisimme väitellä

journalismikritiikistä? Olisi ennenkuulumatonta, jos me tosissamme alkaisimme pohtia tosiölevaista. Mitä tapahtuisi, jos kaikki lankeaisimme moraalisen pohdinnan loveen?

Olen ollut sen verran Puolassa, että minulla on hieman hajua siitä, millaista on vaarallinen kirjallisuus. Meidän oloissamme Tarmo Malmbergin kirjoittama **Journalismikritiikki** on tällaista rauhaa ja turvallisuutta häiritsevää

kiihotuskirjallisuutta. Käytännön toimittajan käsiin osuessaan se levittää tuhoa ja turmelusta. Siitä oppii uskallettuja malleja.

Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen on syytä vetää **Journalismikritiikki** pois vapailta markkinoilta.

Se on tietysti mahdoton tehtävä, sillä kiellettynä kirjanakin Tarmo Malmbergin teos varmaan leviäisi samid zat -laitoksena.